Iulia Mărgărit

DESPRE SUPRAPUNEREA VALORICĂ A UNOR PREFIXE *DES- / NE-*

1. În cele ce urmează, prezentăm o valoare inedită a prefixului *des-*[1], necomentată, în bibliografia de specialitate. Valoarea în cauză, în esență negativă, corespunde caracteristicii fundamentale a prefixului *ne-* şi apare restrictiv în cazul unor derivate de la participii adjectivale. Faptul se datorează, probabil, distribuției majoritare a formantului *ne-* la categoria adjectivului, indiferent de proveniența acestuia (FCLR, 34).

Materialul de bază l-au constituit unele texte populare, mai vechi şi mai noi, din diverse zone ale țării, precum şi lucrări beletristice ori chiar documente unde a fost identificat prefixul *des-* cu sens negativ, ca o prezență sporadică.

2. Fragmentul de mai jos, cules din Bucovina, atrage atenția, tocmai prin derivatul cu *dez-*: *Am o puică frumuşică,/Ş-o căsuță mititică,/Cu rogoz verde-nvelită,/Cu tinduță* ***dezlipită*** (El. Niculiță-Voronca, *Datini*, II, 23). Calificativul *dezlipită* defineşte starea încăperii de acces, *tinduța*, prin raportare la caracteristica de bază, *lipită* [cu referire la suprafața încăperilor unei case țărăneşti] „dată cu un strat de lut”. În relația cu adjectivul simplu, pentru derivat, putem presupune două posibilități interpretative: cea cunoscută „deteriorată, degradată prin uzura lutului”; cea nouă „nelipită încă, nedată cu lut”, mult mai verosimilă prin consonanță cu tonalitatea textului. În acest fel, identificăm două valori ale particulei, într-o anumită ierarhie: una antonimică, de bază; cealaltă negativă, ulterioară, corespunzătoare prefixului *ne-*.

2.1. Cazul în discuție l-am fi considerat un „accident”, dacă nu l-am fi reperat, în notații aproape simultane, în zonele învecinate, Oaş, Maramureş: *Cui i-e urâtă lumea, / Puie gard pe lângă ea / Şi o-ngrădească cât o vrea! [...] / Că mie nu mi-i urâtă / Şi-oi ținea-o* ***dezgrădită*** (Candrea, *Oaş*, 33). Înțelesul „neîngrădită”, pe care îl propunem pentru participiul marcat grafic, corespunde stării inițiale a determinatului „fără gard”, *îngrăditul* fiind o acțiune dirijată a omului în scopul separării, izolării, demarcării. În acelaşi sens, pledează şi semantismul verbului *ține* „a menține, a păstra” (v. DLR s.v. III.5.): *oi ținea-o dezgrădită* „o voi păstra neîngrădită”. Exemplul următor confirmă interpretarea: *Pruncuțu fără părinți, / Ca şi pomii* ***dezgrădiți*** (Bud, *Poezii populare*, 23). În concepția poetului popular,

[1] Moştenit din latină (*dis-*), prefixul a dezvoltat pe terenul limbii române varianta *dez-*. Este motivul pentru care, pe parcursul articolului, sunt citate ambele forme.

LR, LXII, nr. 1, p. 31–37, Bucureşti, 2013

BDD-A444 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:04:36 UTC)

comparația exprimă sugestiv, vulnerabilitatea celor două realități: pentru copil prin pierderea „scutului" parental, dintr-un motiv sau altul, pentru *pomi* prin situația firească a acestora în natură, de periclitare virtuală, până la intervenția ocrotitoare a omului. În aceste condiții, *dezgrădiți* intră în raport de sinonimie cu *neîngrădiți* „fără gard".

3. Situațiile reperate relevă faptul că valoarea negativă a lui *dez-* este susținută de context.

3.1. Aşa, de pildă, semantismul semnalat devine percutant în funcție de mesajul contextual, după cum rezultă din următorul fragment din Muntenia, extras dintr-o lucrare publicată cu câteva decenii mai înaintea celor prezentate până aici: *Să lucrăm în țară pieili, lâna, păru de ghite ... haine gata, rochi, cretințe, fote ... căciuli, pălării de păruri şi de pâslă, haine* ***îmblănite*** *şi* ***dezblănite****, munuşi de lână, de piele* (Jipescu, *Opincaru*, 70). Articolele enumerate care, în viziunea autorului, ar trebui să se producă pe plan local, ar asigura binele țării şi al locuitorilor acesteia. Din această perspectivă, în listă se menționează unele mărfuri utile pentru valorificare internă şi externă, detaliu pe baza căruia încercăm să decodăm relația opozitivă *haine îmblănite* şi *dezblănite*. Conform acestei relații, derivatul cu *dez-* se referă la haine concepute fără căptuşeală de blană, *neîmblănite* = *dezblănite*, spre deosebire de cele prevăzute cu accesoriul în cauză = *îmblănite*. Cealaltă interpretare valorică a prefixului, respectiv *haine deteriorate* prin *deteriorarea căptuşelii din blană*, trebuie respinsă, de vreme ce autorul, Gligore M. Jipescu, militează pentru dezvoltarea producției românești de mărfuri, valorificabile în țară şi în afara acesteia, compatibile cu destinația de bază: comerțul interior şi exterior şi nu cu târgurile de vechituri.

3.2. De foarte multe ori, prin informațiile conținute, chiar de ordinul unui detaliu, contextul pune în evidență semantismul derivatului, negativ sau opozitiv etimologic: *Fiind om* ***sărac*** [avea] *locul casei sale* ***dezgrădit*** (N. Iorga, v. DLR s.v.). Se înțelege că starea de paupertate a proprietarului nu i-a permis acestuia nicicând împrejmuirea locului de casă. Este motivul pentru care *dezgrădit* aici semnifică, fără dubii, „neîngrădit (de la bun început, din totdeauna)". Tot prin detalii se clarifică şi înțelesul de bază conferit de *dez-*: *Grădinile de lux sunt* ***dezgrădite****, arborii* ***stricați*** *în cea mai mare parte, iar zidurile* ***crăpate*** (Eminescu, *Opere*, XII, 77). Sintagma *grădinile de lux* impune delimitarea obligatorie a terenurilor prin garduri proprii, iar celelalte, *arborii stricați, zidurile crăpate*, exprimă condiția de deteriorare generalizată a ansamblului[2]. În virtutea acestei condiții, decodăm *dezgrădite* „fără gard momentan", prin distrugerea celui cu care fuseseră dotate pentru început grădinile, ca, de altfel, şi anumite gospodării: *Azi stau gunoaiele morman în bătătura pustie şi* ***dezgrădită*** (Săm., I, 81). Pe baza amănuntelor semnificative, *gunoaiele morman, bătătura pustie*, ca şi opoziția subînțeleasă, *azi/ieri*, putem admite decăderea unei gospodării care, odinioară

[2] Valoarea de bază a prefixului *dez-* nu ar fi necesitat discuția, pe care am declanşat-o pentru sublinierea exemplului anterior.

BDD-A444 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:04:36 UTC)

fusese *îngrădită*. Într-o situație similară şi textul de mai jos: *Văzând dumnealui velclucer starea mânăstirii, cum se află acum, şi rămâind tot aşa* ***dezvelită*** *şi* ***stricată****, va veni de se va prăpădi de tot* (*Acte judiciare din Țara Românească*, 1775–1781, de Gheorghe Cronț, Alexandru Constantinescu, Ancuța Popescu, Theodora Rădulescu, Constantin Tegăneanu, Ed. Acad. 1973, 53/89). *Stricată* confirmă semantismul adjectivului asociat (*dezvelită*), explicabil prin acțiunea timpului, a istoriei ..., fapt ce exclude stadiul *neînvelită* prin nefinisarea construcției. Alteori, detaliul constituie argumentul de bază în favoarea semantismului primordial: *Aceasta îmi aduce aminte pe unul ce-şi făcuse o scară de funii şi, când se ducea la amanta sa, o punea spre a scalada* ***poarta****, când curtea era de toate părțile* ***dezgrădită****, ca să poată zice că a străbătut prin aventuri şi pericole* (Heliade, *Opere*, II, 81). Precizarea referitoare la *poartă* orientează cititorul către sensul propriu al derivatului, întrucât obiectivul în cauză se justifică pentru spații împrejmuite, închise cu gard. Opoziția ultimelor exemple constă în raportul *îngrădit* (fost)/*dezgrădit* (actual), specific pentru regimul prefixului.

3.3. Uneori pentru a dezambiguiza semantismul derivatului este suficient să identificăm scopul comunicării, urmărit în context: *Partea ascuțită a vârşei are nuieluşele* ***dezgrădite****, dar legate strâns cu o ață* (*Şez.*, IV, 115). Deoarece este vorba de prezentarea unui obiect nou-elaborat, în stare funcțională, iese din discuție ipoteza degradării, fie şi parțiale. În plus, pentru clarificare deplină, adâncim descrierea. Unealta de pescuit, respectiv, vârşa, constând dintr-un coş lunguieț, împletit din nuiele (sau din sârmă), cu gura largă, se închide în partea opusă prin nuielele împletiturii strâns legate cu ață (v. DLR s.v.). Este vorba, aşadar, de o tehnică de lucru şi nu de compromiterea obiectului; în consecință, *dezgrădite = fără împletitură, neîngrădite*. Încă un exemplu pentru acelaşi tip de situație: *Am înțeles atunci că un loc* ***dezgrădit*** *e mai vast decât o țară închisă* (Arghezi, *Scrieri*, VI, 88). Calificativul pentru *loc* corespunde unui spațiu lipsit complet de împrejmuire, cu acces generalizat, adică *neîngrădit*, semantismul negativ al derivatului cu *dez-* în acest caz. Mai greu de precizat este identitatea stadiului „degradat integral până la dispariția gardului" sau „neîngrădit dintotdeauna" şi de fapt, pentru comunicare, nici nu interesează decât semantismul comun acestora „fără gard", rezultat al fiecărei ipoteze în parte sau al amândurora.

3.4. În cazul unor elemente specifice tradițiilor populare privind anumite ritualuri, se impune cunoaşterea contextuală a acestora pentru decodarea valorii negative a derivatului cu *dez-*, ca în următorul fragment cules din Banat: *Zisă june către fată / „– Aidați fată să fugim, / C-amândoi ne potrivim, / Şi la ochi şi la sprâncene / Ca doi golumbei la pene!" / Zisă fata către june / „– Lesne-i ție a fugire, / Că eşti om cu pălărie, / Nime-n lume nu te ştie / Da io-s fată* ***dezvelită*** */ Toți mă ştie că-s fugită!"* (Alexici, *Lit. pop.*, II, 76). Calificativul *dezvelită* din autoprezentarea fetei trebuie pus în legătură cu un obicei din ritualul nunții. Acesta corespunde momentului în care mireasa este despodobită de *vălul* purtat în ziua respectivă, acțiune exprimată prin verbul specializat *dezvăli* > *dezveli*, pentru a fi

BDD-A444 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:04:36 UTC)

îmbrobodită [= învelită, acoperită], conform portului specific femeilor măritate. Prin raportarea particularității dobândite prin căsătorie, *învelită*, la *dezvelită* „fără broboadă, basma, neînvelită", se conturează noul înțeles negativ. Etapele ar fi următoarele: I. *înveli* „a pune văl miresei", *a dezveli* „a îndepărta vălul" şi, succesiv, II „a înveli cu basma fosta mireasă ori *a nu înveli*, prin ocultarea rânduielii de căsătorie". Neconsumarea acestei acțiuni privează tânăra de atributul *învelită*, pe care l-a ratat, rămânând *dezvelită* (= neînvelită). De aceea, aventura propusă, de încălcare a regulilor de căsătorie ale comunității este refuzată de către fată. Prezența ei fără basma, ca detaliu emblematic, alături de un bărbat tânăr, atestă statutul ambiguu pe care şi l-ar asuma: nici în rândul fetelor, nici în cel al femeilor. Prezentându-se *dezvelită* „cu capul gol, neînvelită", ar trebui să înfrunte societatea necruțătoare în astfel de circumstanțe: *Asemenea fete* [greşite] *sunt măritate sau* ***învălite*** *de biraie* (Marian, *Nunta*, 772).

3.5. Exemplele extrase din surse populare mai vechi sunt completate cu atestări recente. În NALR – Olt., II, h. 191, chest. 655 [„Cum îi zici la ridicătura de pământ care se face de-a lungul pereților casei, adăpostită de streaşină, şi care nu este îngrădită?"], pentru răspunsul aşteptat *prispă*, în pct. 985 s-a răspuns *prispă dezgrădită*, probabil, pentru a preîntâmpina echivocul. Înțelesul corespunzător „neîngrădită" este confirmat de explicația oferită de un informator din punctul învecinat 981: *prispă, dar e* ***neînchisă***. Orice comentariu considerăm a fi de prisos. Acelaşi semantism a fost înregistrat şi în cercetările recent efectuate în Bulgaria: *Noi pe româneşte morminți* [zicem cimitirului], *da bulgarii-i zic grobişte. Acuşa acolo sunt* ***îngrădite*** [mormintele]. *Erea* ***dezgrădite****, erea asta, da acuşa le-a-ngrădit ... E asta bun, ama să nu te duci acolo* (TD – Bulg., 269). Cele două atestări din cuprinsul aceleiaşi arii, graiurile româneşti din Bulgaria fiind considerate prelungiri exterioare ale ramificațiilor teritoriale interne (*ibid.*, CLXIV), reprezintă fie manifestări independente ale aceluiaşi fenomen, fie expresia aceleiaşi tendințe în expansiune.

4. Conturarea sensului identificat, în cazul unora dintre derivatele cu *dez-*, a avut loc, probabil, demult, în limba veche, de vreme ce acesta se întâlneşte în *Pravila lui Vasile Lupu* (1634–1653): *Dă nu se va nevoi* [stăpânul] *să lucreadze toate lucrurile la vreamea lor ...* [via] *de o va lăsa* ***dezgrădită****, acesta să-şi piardză munca şi să nu ia nemică din roada viei*. Probabil, nu întâmplător, CADE glosează *dezgrădit*, cu două subsensuri, în următoarea ordine a definiției „fără gard; cu gardul stricat", reflectând semantismul integral al derivatului. De altfel şi DLR procedează similar specificând [despre locuri, construcții etc. îngrădite] „care este lăsat fără îngrăditură [= *neîngrădit*, I.M.], căruia i s-a scos sau i s-a stricat împrejmuirea [= *dezgrădit*, I.M.]". Acolo unde demarcarea prin îngrădire este facultativă, semantismul negativ primar se decodează fără dificultăți. Este cazul viei din exemplul citat, menționată în condiția *dezgrădită = neîngrădită*, ca stare naturală. În caz contrar, când este vorba de clădiri care necesită împrejmuire şi care, de regulă, dispun de aceasta, calificativul acordat exprimă stadiul de

BDD-A444 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:04:36 UTC)

degradare survenit, impunând refacerea lucrării: *De vor fi bisearici* ***dezgrădite*** [= cu gardul deteriorat] *şi* ***dezvelite*** [= cu acoperişul degradat], *să dea învăţătură şi poruncă preoţilor să le înveţe* (N. Iorga, v. DLR s.v. *dezgrădit*). Este greu să acceptăm că bisericile nu au fost prevăzute cu garduri şi, mai ales, că nu au fost acoperite corespunzător, la finisarea construcţiei.

5. Dezvoltarea unei noi valori preponderent negative, ca atribut, prin reflectarea unei acţiuni neefectuate, constituie un fapt de inovaţie. Aceasta a fost posibilă, mai întâi datorită valorilor apropiate exprimate de cele două prefixe, valori situate în timpi diferiţi: *neîngrădit* „fără gard", ca stare anterioară acţiunii de *a îngrădi*; *dezgrădit* „fără gard" ca stare posterioară aceleiaşi acţiunii; apoi, datorită faptului că adjectivele participiale, corespunzătoare unor acţiuni defazate, exprimă, în fond, acelaşi rezultat, absenţa bazei derivative nominale (*blană*) sau verbale (*lipi*). Negat, în primul caz (*neîngrădit*), anulat în cel de al doilea (*dezgrădit*), semantismul derivatelor cu *dez-* cunoaşte o modificare explicabilă prin disponibilitatea semantică a unora dintre ele de a acoperi două realităţi. Este cazul termenului *dezgrădit*, cu cele mai multe atestări, de altfel, dar şi al altora: *dezblănit, dezlipit, dezvelit* etc. În mod normal, *dezgrădit* exprimă stadiul de deteriorare pentru *îngrădit*. Dar desăvârşirea acţiunii de anulare *îngrădit/dezgrădit* coincide cu rezultatul negativ *neîngrădit*, ca stare de fapt. De aici s-a ajuns la extensiunea semantică pentru *dezgrădit* în ordinea 1. „îngrădit parţial prin deteriorarea gardului" = 2. „neîngrădit (din capul locului)". Mutaţia, respectiv, extensiunea de sens, a fost cu putinţă, deoarece două realităţi distincte pentru început (terenuri, clădiri, cu gard şi fără gard), ajung să se confunde, în cele din urmă, prin pierderea anexei respective, însuşire exprimată printr-un singur termen, derivatul cu *dez-*. În plus, trebuie să observăm că unele formaţii derivative, prin sensul lor, au determinat suprapunerea valorică *des-/ne-*. Este şi cazul adjectivului *dezvelită* [despre casă, căruţă etc.]. Enunţul *casa este dezvelită* comunică, în principal, faptul că locuinţa nu dispune de acoperiş în regulă, situaţie explicabilă prin neterminarea construcţiei [= *neînvelită*] sau vechimea acesteia [= *dezvelită*]. Se poate presupune că starea de confuzie şi echivalare [*neînvelită* = *dezvelită*] s-a produs în comunicarea orală, vorbitorii preferând derivatele cu *dez-* pentru un plus de expresivitate. Suprapunerea a avut loc în detrimentul formaţiei similare negative, căreia derivatul cu *dez-* i-a absorbit valoarea, cum presupunem că s-a petrecut în următorul context: *Pe la unu dupe miezul nopţii ni s-a dat la poştie o căruţă* ***dezvelită*** *care ne-a dus ca gândul* (Ghica, C.E., I, 42). Determinantul din sintagma *căruţă dezvelită* semnifică, în realitate, „căruţă neînvelită", care n-a fost dotată, din capul locului, cu un asemenea accesoriu. De aici, rapiditatea acesteia, în schimbul absenţei totale a protecţiei în caz de ploaie. Ca şi în cazul atributului *dezgrădită*, detaliile ocurente favorizează o decodare sau alta. În *Cumplita deznădejde a iernii timpurii ... peste coliba* ***dezvălită*** *a săracului* (Săm, I, 8) textul tolerează ambele interpretări: *neînvelită*, ca neexecutare a reparaţiei sau ca neterminare a construcţiei iniţiale. Valabilitatea ambelor posibilităţi, echivalente prin negaţie, a determinat conturarea acestei noi valori pentru particula *dez-*.

BDD-A444 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:04:36 UTC)

6. Îmbogățirea prin valoarea absorbită de la *ne-* este evidentă pentru derivatele cu *dez-*, mai ales în calitate de participii, mult mai rar ca verbe propriu-zise. Un fapt este cert: la un moment dat, vorbitorii dobândesc conştiința echivalenței valorice dintre cele două particule, ca în atestările următoare: *Eu nu îți înfrâng voia ta / Ca* ***să*** *te* ***desnorocesc****, / Mai bine să mă lipsesc* (*MAT. FOLK.*, 94). Verbul cu *des-* corespunde acțiunii privative de îndepărtare a norocului, de alungare definitivă a acestuia, persoana vizată rămânând pentru totdeauna cu *nenoroc*, în loc de *noroc*. Preferința contextuală pentru *des-*, aici, s-ar explica poate din cauza specializării semantice a verbului *nenoroci* „a distruge, a nimici", tocmai ca o consecință a absenței norocului. De altfel şi *nenorocit*, în consens, semnifică „vrednic de milă, jalnic", cu aceeaşi motivație. În virtutea echivalenței *des-/ne-* interpretăm şi derivatul *desmărginit*, după toate probabilitățile o creație de *autor*, pentru înțelesul „fără margini, fără limite, nemărginit": *Dar om se face pruncul şi viţul* [= viciul] *se trezeşte / Adoarme al său înger sau zboară îngrozit / De vasul cel de aur* [= soția], *bărbatul nu-ngrijeşte / De drosdii* [= drojdii] *şi de fiere e plin,* ***desmărginit*** (Heliade, *Opere*, I, 116). Importanța derivatului citat constă în faptul că, atestă perceperea valorii negative a prefixului discutat, de către vorbitori. Între *nemărginit* şi *dezmărginit*, cu semantism apropiat, există o deosebire graduală: „fără, lipsit de margini", în primul caz, dar cu precizarea „prin excluderea acestora pentru totdeauna", în cel de al doilea. În plus, între *nemărginit* şi *dezmărginit*, mai există şi o diferență de expresivitate, formația cu *dez-* excelând în forță sugestivă. Este şi motivul pentru care a avut loc suprapunerea valorică dintre cele două afixe, prin asimilarea de către cel mai puternic sub acest aspect.

7. Extensiunea de sens prezentată se înscrie în procesul de expansiune al particulei *des-* la nivelul limbii române. Manifestat în planul formei, prin atragerea unor creații susceptibile de afiliere la linia derivativă cu *des-*: *descoji* „a coji" < *decoji* < expr. *a curăța de coajă*; *deschilini* „a separa, a despărți" < *de chilin* „separat", bazele derivative contravenind semantic relației cu prefixul în cauză (Mărgărit, NCES, 260–271), în cazul discutat, tabloul de acțiune al afixului se extinde prin tentativa de suprapunere valorică a prefixului *ne-*. Fenomenul, activ în plan dialectal prin cuprinderea mai multor zone (Bucovina, Oaş, Maramureş, Banat, Muntenia), dar şi în cel al limbii vorbite, tinde să impună noul semantism negativ al unor derivate cu *des-*, clar conturat, ca în următorul exemplu, de altfel, cel mai recent dintre cele reperate: *De te afli bănuită, / Ia, cărarea-i* ***dezgrădită****! / De te afli cu bănat, / Du-te napoi la bărbat!* (*Antol. Mar.* 292/346).

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

Alexici, L.P., II = Dr. G. Alexici, *Texte din literatura poporană română*, adunate de ... Tomul I. *Poesia tradițională*, Budapesta, Editura autorului, 1899. Tom. II (inedit), publicat cu un studiu introductiv, note şi glosar de Ion Muşlea, Bucureşti, 1966.

Antol, Mar. = *Antologie de folclor din județul Maramureş*, vol. I: *Poezia*, redactor responsabil Ion Chiş Ster, Baia Mare, [f.e.], 1980.

BDD-A444 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:04:36 UTC)

Bud, P. P. = Tit Bud, *Poezii populare din Maramureş,* adunate de ..., Bucureşti, 1908.
CADE = I.-Aurel Candrea – Gh. Adamescu, *Dicţionarul enciclopedic ilustrat*. Partea I: *Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi* de I.-Aurel Candrea. Partea II: *Dicţionarul istoric şi geografic ilustrat*, de Gh. Adamescu, Bucureşti, Editura „Cartea Românească", [1926–1931].
Candrea, *Oaş* = I.-A. Candrea, *Graiul din Ţara Oaşului*. Bucureşti, Atelierele Socec, 1907.
DLR = Academia Română, *Dicţionarul limbii române* (DLR). Serie nouă, Bucureşti, 1965 şi urm.
FCLR = *Formarea cuvintelor în limba română din secolele al XVI-lea – al XVIII-lea*, coordonator Magdalena Popescu-Marin. Colectivul de elaborare: Eugenia Contraş, Cristina Gherman, Finuţa Asan, Rodica Ocheşeanu, Magdalena Popescu-Marin, 2007.
Heliade, *Opere* = I. Heliade-Rădulescu, Tomul I–II, Ediţie critică de D. Popovici, Bucureşti, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă. I: 1939; II: 1943.
Jipescu, *Opincaru* = Gligore M. Jipescu, *Opincaru, cum este şi cum trebuie să fie săteanu*. Scriere în limba ţăranului muntean, Bucureşti, 1881.
Marian, *Nunta* = S. Fl. Marian, *Nunta la Români*. Studiu istorico-etnografic comparativ, Ediţia Academiei Române, Bucureşti, Tipografia Carol Göbl, 1892.
MAT. FOLK. = *Materialuri folcloristice*. Culese şi publicate sub auspiciile Ministrului Cultelor şi Învăţământului Public, prin îngrijirea lui Gr. G. Tocilescu. Vol. I (*Poesia poporană*, Partea I–II), II. Bucureşti, 1900.
Mărgărit, *NCES* Iulia Mărgărit, *Noi comentarii etimologice şi semantice*, „Etymologica", 28, 2010.
NALR - Olt. = *Noul Atlas Lingvistic pe Regiuni. Oltenia*. Vol. I–V, întocmit sub conducerea lui Boris Cazacu, de Teofil Teaha, Ion Ionică şi Valeriu Rusu, Bucureşti, 1967–1984.
Niculiţă-Voronca, *Datini* = Elena Niculiţă-Voronca, *Datinile şi credinţele poporului român, adunate şi aşezate în ordine mitologică*, ediţie îngrijită şi introducere de Iordan Datcu, Bucureşti, Editura „Saeculum I.O.", 1998.
SĂM. I ş.u. = „Sămănătorul". Revistă literară săptămânală. Bucureşti. Anul I (1901) ş.u.
Şez. = „Şezătoarea". Revistă pentru literatură şi tradiţii populare, Fălticeni. Anul I, 1892 ş. u.
TD - Bulg. = Victorela Neagoe, Iulia Mărgărit, *Graiuri dacoromâne din nordul Bulgariei*. Studiu lingvistic. Texte dialectale. Glosar, 2006.

SUR LA SUPERPOSITION VALORIQUE DES QUELQUES PRÉFIXES **DES-**, **NE-**

(Résumé)

L' article discute une particularité inédite du préfixe *des-*: sa valeur négative identique à celle du dérivatif spécialisé: *ne-*. La nouvelle valeur commentée représente un fait commencé dans la langue ancienne, avec extension en diachronie et en synchronie. Elle a été repéré même aux minoritaires roumains en Bulgarie, dans les recherches récemment effectuées sur la rive droite du Danube.

Cuvinte-cheie: derivativ, extensiune de sens, inovaţie, semantism.
Mots-clés: dérivatif, extension de sens, innovation, sémantisme

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

BDD-A444 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:04:36 UTC)